

A galerija

- [Draugai](#)

- [Kas naujo Panevėžio galerijose?](#)

- [Pradinis](#)

-

- [Apie galeriją](#)

- [Parodos](#)

- [Renginiai](#)

- [Kaip mus rasti](#)

- [Svečių knyga](#)

Parodos

- [ArtVilnius'17](#)
- [Anatolijus Stiško - 80-metis](#)
- [Eugenijus Nalevaika](#)
- [Arturas Valiauga](#)
- [Audrius Gražys ir Mindaugas Juodis](#)
- [X: Kritinė riba](#)
- [Algimantas Aleksandravičius](#)
- [Saulius Saladūnas](#)
- [Aloyzas Smilginis](#)
- [Menamos Istorijos. \(Ne\)Riba](#)
- [Raimondas Gailiūnas](#)
- [Salomėja Jastrumskytė](#)
- [Menamos Istorijos. Transliacija](#)
- [Jurij Jakovenko](#)
- [Grundtvig projektas - paroda](#)
- [Grundtvig projektas - diskusija](#)
- [Bronius Gražys](#)
- [Vilmantas Marcinkevičius](#)
- [Vilmantas Dambrauskas](#)

- [Menamos istorijos. Emocija](#)
- [ArtVilnius'13](#)
- [Rimantas Dichavičius](#)
- [Raimondas Gailiūnas](#)
- [Paulius Juška](#)
- [Jaunojo tapytojo prizas 2012](#)
- [ArtVilnius'12](#)
- [Šarūnas Sauka](#)
- [Valentinas Pečininas](#)
- [Antanas Obcarskas](#)
- [Kunigunda Dineikaitė](#)
- [Miglė Kosinskaitė](#)
- [Virginijus Kašinskas](#)
- [Anatolijus Stiško](#)
- [Laimonas Šmergelis](#)
- [Andrius Miežis](#)
- [Danguolė Brogienė](#)
- [Artūras Šeštokas](#)
- [34 kreditai](#)
- [Stasys Mostauskis](#)
- [Arūnas Daujotas](#)
- [Evaldas Šemetulskis](#)
- [Modestas Malinauskas](#)

Parašykite mums

- [Apie projektą](#)
- [Atidarymo akimirkos](#)
- [Dalyviai](#)
- [Darbai](#)
  - [Ainis ir Neris Budavičiai](#)
  - [Akvilė Vološkevičiūtė](#)
  - [Aurelijus Roslekas](#)
  - [Gediminas Datkūnas](#)
  - [Inesa Grigaitė](#)
  - [Jonė Šaliamoraitė](#)
  - [Kornelija Gerikaitė](#)
  - [Kristina Sinkievič](#)
  - [Marija Koncevičiūtė](#)
  - [Orinta Plukaitė](#)
  - [Paulius Jurevičius](#)
  - [Paulius Navickas](#)
  - [Raminta Mozūraitė](#)
- [Menotyrininko anotacija](#)
- [Virtualus parodos atidarymas](#)

Menotyrimo anotacija

Menotyrimininkas Remigijus Venckus

ALCHEMINIAI PADARINIAI:

Šiuolaikinė juvelyrika kaip įterpinys tarp funkcinio ir estetinio reikmens

“Kiekviename studente matau skirtingus Kūrėjo suteiktus talentus. Juos atpažinti ir sudaryti palankias sąlygas augti, formuotis unikaloms asmenybėms yra didelė atsakomybė. Galimybę kurti vertinu kaip vieną nuostabiausių žmogui suteiktų gyvenimo dovanų.”

Laima Kėrienė

Šios analizės pradžioje norėčiau pasiguosti, kad analizuoti juvelyrikos meną nėra lengva. Meno kūriniai turintys didesnę ar mažesnę sąsają su *įrankio / reikmens* funkcija pirmiausia sąlygoja ergonomikos ir žmogaus kūniškų poreikių tenkinimo aspektus ryškinančių klausimų atsiradimą (Ainis Budavičius *papuošalų komplektas* 2008, dėst. lekt. Beata Sietinšienė). Siekiant parodos eksponatų analizės aiškumo pravartu išskirti kelias juvelyrikos rūšis: taikomąją ir meninę. Beveik visi parodoje pristatomi daiktai (daiktais eksponatus vadinu specialiai) gali būti vadinami *juvelyriniais daiktais*. Ką reiškia šis mano pasiūlytas žaidybiškas *juvelyrinio daikto* apibrėžimas? Nors dauguma parodoje eksponuojamų kūrinių atlieka puošybinę funkciją vis dėlto reikia pastebėti, kad puošybinė funkcija sarkazmo dėka neutralizuojama tuomet, kai juvelyriniai kūriniai prisodrinami aliuzijų į aktualiai realybėje egzistuojantį daiktą arba daiktų junginius, suvokiamus kaip reikmenis. Taigi šioje situacijoje juvelyrinis kūrinys virsta juvelyriniu daiktu (Aurelijus Roslekas *Skonis delne* 2009, dėst. e.doc.p. Laima Kėrienė; Aurelijus Roslekas *intraverto papuošalas Švirkštas* 2009, dėst. e.doc.p. Laima Kėrienė). Tokiu atveju, mes – žiūrovai turime likti budrūs ir neapsigauti, bei sąmoningai suvokti, kad jokio daikto nėra, o daiktas mene tai tik dar viena jo buvimo realybėje iliuzija (šią mintį galima plėtoti remiantis Platono idėjų teorijomis). Čia taip pat reikia pastebėti, kad pasitikėdami iliuzija, tarytum aktualioje realybėje egzistuojančiu daiktu, iš dalies konstatuojame, kad menininko, kaip fiktyvių bet įtaigių objektų kūrėjo, užduotis pasiteisino.

Pamąstykite iš kur ir kada kyla daikto kaip reikmens ir daikto kaip puošmens svarba žmogaus kultūros produktų kūrimo ir vartojimo erdvėje. Leisiu savo minčiai peršokti į kinematografijos laukus. Štai kino režisieriaus Stanley Kubrick'o (1928-1999) 1968 m. kino filmo *2001 metų kosminė odisėja (2001: A Space Odyssey)* prologe, vaizduojančiame žemės egzistavimą iki atsirandant ir išsivystant maistančiam žmogui, sąmoningai reflektuojamas bei aktualizuojamas daikto kaip reikmens atsiradimas. Žmogbeždžionė į rankas paima akmenį ir su juo užmuša savo gentainį. Galima teigti, kad režisierius civilizacijos pradžią siejo su reikmens atradimu. Antroji civilizacijos raidą sąlygojusi revoliucija, mano manymu, yra susieta su reikmens estetizavimo galimybe ir būtinybe. Taigi pirmoji revoliucija gali būti vadinama reikmens būtinybės revoliucija, o antroji – reikmens estetizavimo.

Reikmens estetizavimo revoliucija ilgainiui sąlygojo žmogaus rūšies išsiskyrimą iš visų gyvūnų rūšių ne tik kaip tobuliausiai maistančios, bet ir kaip tą, kuriai būdinga estetikos samprata ir pajauta. Estetinio objekto kūrimo ir vartojimo akto teikiamas malonumas yra suvokiamas kaip žmogaus kultūros objekto padarinys. Čia taip pat dera paminėti, kad kultūros samprata ir pajauta būdinga tik žmonių rūšiai.

Reikmens estetizavimo revoliucija buvo sąlygota tuo, kad įrankis tapo reikšmingas ne tik atliekant kasdienes žmogaus kūniškai egzistencijai svarbius veiksmus, bet ir tuomet, kai tarp bereikšmių kasdienių

konfiguracijų įsiterpdavo karnavališki, nekasdieniai ritualai ir apeigos. Čia atsiranda ritualą papildantys ir sąlygojantys juvelyriiniai papuošalai. Vėliau kai kurie jų tampa reikmeniškuo atžvilgiu bereikšmiai vaizduojamosios dailės objektais.

Nors parodoje *34 kreditai* iš pirmo žvilgsnio suartinama reikmeniškoji kūrinio plotmė su estetinė, vis dėlto dera pastebėti, kad tai tik klaidingas pirminis vartotojo žvilgnis. Kūryboje siekiama sukurti daiktą kaip grožį, suteikti jam aliuzijas į reikmeniškus daiktus ir tuo pačiu metu nukreipti dėmesį nuo reikmens svarbos, bei funkcionalumą numarinti reikmens estetinės galios pripildymu. Dėl to reikmuo nebėra reikmeniu, jis netenka aktualumo, jo čia nėra, nors dera pripažinti, kad stebėdami juvelyrikos kūrinius reikmens būvimo nesistengiame atmesti (Akvilė Vološkevičiūtė monoklis *Nenoriu ir nematau* 2008, dest. lekt. Beata Sietinšienė; Akvilė Vološkevičiūtė *soskė-garsiakalbis legvai įstringančiai dainai* 2009, dest. lekt. Beata Sietinšienė; Inesa Grigaitė segė *Audimo staklės* 2008, dest. lekt. Remigija Vaitkute; Jonė Šaliamoraitė *Nefunkcionalus papuošalas* 2009, dest. doc. Vytautas Mockaitis; Kornelija Gerikaitė *Papuošalas su patogumais* 2008, dest. lekt. Beata Sietinšienė). Vadinasi šioje parodoje reikmuo pasirodo kaip šmėkla kuri sklendo mūsų erdvėje tarytum alcheminių procesų padarinys.

Kurį laiką teko ir man dėstytojauti Vilniaus dailės akademijos Telšių dailės fakultete Dizaino katedroje. Jau tuomet pastebėjau fakultete kuriamus įdomius juvelyrikos dirbinius. Dar anksčiau studijuodamas Portugalijoje gyvenau kartu su estų juvelyrikos meno studentais. Vienas jų papuošalų kūrybos proceso metu naudojo ne tik metalą, bet ir muilą, akmenį, vašką, tekstilę, plastiką, smėlį, kreidą ir kitas iš pirmo žvilgsnio atrodytų šiam menui netinkamas medžiagas. Galiausiai šie žaidimai tapo alternatyvių medžiagų paieškos ir naudojimo kūryboje manija. Ši kūrybinė situacija tiesiogiai koreliuoja su vienos iš parodos dalyvių Kristinos Sinkevič mintimis: *kūryba man – gyvenimo būdas, minčių išreiškimas, pasivaikščiojimas, draugai, šeima, metalo drožlių kritimas, ugnies liepsna, lydmetaliu išsiliejimas, vandens čiurlenimas, suplyšę batai...* Taigi galime pastebėti, kad būtent medžiagos įsisavinimas ir panaudojimas sąlygojo kūrinio kaip funkcionalaus reikmens redukavimą ir dėmesio sutelkimą į estetinę plotmę. Telšių dailės fakulteto studentų ir dėstytojų kūriniuose taip pat galime pastebėti alcheminius kūrybos procesus. Tiesa, alchemikams nepavykdo sukurti amžinosios gyvybės eleksyro, o Telšių kūrėjai įsisavinę eksperimento teikiamas naujas galimybes sugeba sukurti naujas ir originalias kūrinio formas, kurios atrodo labai artimos gyvajai gamtai (Paulius Jurevičius žiedas *Simbiozė* 2008, dest. doc. Vytautas Mockaitis; Gediminas Datkūnas plaketė *Vandens pasaulis* 2008, dest. lekt. Beata Sietinšienė). Taip pat galima pastebėti, kad ypatingas, neįprastas, estetinę pagavą sąlygojantis juvelyrikos kūrinys yra labiau amžinas ir išskirtinį gyvenimą gyvenantis nei alchemikų sukurta tariama amžinoji gyvybė. Alchemijos poetika slypi ir kai kurių dalyvių mintyse: *man kūryba – tarsi savęs pateikimas. Idėjos gimsta iš nuojautos ir netikėtų aplinkos reiškinių, detalių* – teigia Marija Koncevičiūtė. Anot Gedimino Datkūno juvelyrika kurima tam <...> *kad likčiau nemirtingas savo darbuose*. Alchemine galia prisipildo juvelyrinis kūrinys tuomet, kai menininkas <...> *į kiekvieną kūrinį įdeda dalelę savęs* (Raminta Mozūraitė).

Nedera pamiršti, kad juvelyrika iš prigimties yra socialiai angažuota. Ji, kaip ir rūbas, neretai atlieka asmens identifikavimą sąlygojančio ir plėtojančio vizualinio ženklo funkciją. Juvelyrika taip pat yra vienas iš tų menų, kuris labiausiai susietas su mada. Juvelyrikoje išryškėja galios ir valdžios reprezentavimo galimybės. Madinga juvelyrika gali žymėti tam tikrą turtinę ir estetinę galią. Tauriųjų metalų ir akmenų panaudojimas papuošaluose nurodo į individo materialinę galią ir valdžią.

Galios ir valdžios reprezentavimas per juvelyrinio meno dirbinius įsigali vos tik atsiradus ir pradėjus plėtoti ritualams ir apeigoms. Akivaizdu, kad šiandien ritualo samprata yra labiau nei bet kada priartėjusi prie mados fenomeno konstatuojamos galios ir valdžios. Ritualo terminas ne retai įgauna įpročio, kasdienio nesąmoningo arba sąmoningo ne kasdienio veiksmo apibūdinimo formą. Nuvalius nuo kūrinio visus estetikos klodus ir pažvelgus į papuošalą kaip į reikmenį suvoksime, kad juvelyrika neretai tampa bereikšmio ritualo sureikšminimo sąlyga. Vadinasi, viena iš esminių juvelyrikos meno dirbinių funkcijų slypinti visuose kūriniuose yra siekis ritualą ir jį atliekantį asmenį paversti išskirtiniu ir ypatingu bei tam

tinkrame socialiniame kontekste garbinamu subjektu. Kita vertus, menininkas, kūrybos proceso metu suvokdamas, kad kūryba – tai *savotiškas žaidimas, leidžiantis išreikšti save* (Jonė Šaliamoraitė.), per kūrinį praplečia savo paties kaip kuriančio asmens galios bei valdžios įtakos ribas.

menotyriminkas **Remigijus Venckus**

Šiaulių universitetas, Vilniaus dailės akademija

[atgal į parodos puslapį](#)

© 2017 A galerija visos teisės sugomos.

